

MAGYAR KÉMIKUSOK LAPJA

HUNGARIAN CHEMICAL JOURNAL

LXXVII. évf., 2. szám, 2022. február

A Magyar Kémikusok Egyesületének
– a MTE SZ tagjának –
tudományos ismeretterjesztő
folyóirata és hivatalos lapja

Szerkesztőség:

Felölős szerkesztő: KISS TAMÁS
[SZEKERES GÁBOR] örökös főszerkesztő
Olvasószerkesztő: SILBERER VERA
Tervezőszerkesztő: HORVÁTH IMRE

Szerkesztők:

ANDROSITS BEÁTA, BANAI ENDRE,
LENTE GÁBOR, NAGY GÁBOR,
PAP JÓZSEF SÁNDOR, [RITZ FERENC],
ZÉKÁNY ANDRÁS

Szerkesztősi titkár: SÜLI ERIKA

Szerkesztőbizottság:

SZÉPVÖLGYI JÁNOS,
a szerkesztőbizottság elnöke,
[ANTUS SÁNDOR], BIACS PÉTER,
BUZÁS ILONA, HANCSÓK JENŐ,
JANÁKY CSABA, KALÁSZ HUBA,
KEGLEVICH GYÖRGY, KOVÁCS ATTILA,
[LIPTAY GYÖRGY], MIZSEY PÉTER,
MÜLLER TIBOR, NEMES ANDRÁS,
ifj. SZÁNTAY CSABA, SZABÓ ILONA,
TÖMPE PÉTER, ZÉKÁNY ANDRÁS

Kapják az Egyesület tagjai és a megrendelő
A szerkesztésért felel: KISS TAMÁS

Szerkesztőség: 1015 Budapest, Hattyú u. 16.
Tel.: 36-1-225-8777, 36-1-201-6883
Fax: 36-1-201-8056
E-mail: mkl@mke.org.hu

Kiadja a Magyar Kémikusok Egyesülete
Felelős kiadó: ANDROSITS BEÁTA
Nyomdai előkészítés: Planta-2000 Bt.
Nyomás: Europrinting Kft.
Felelős vezető: ENDZSEL ERNŐ
ügyvezető igazgató

Terjeszti a Magyar Kémikusok Egyesülete
Az előfizetési díjak befizethetők a CIB Bank
10700024-24764207-51100005 sz.
számlájára „MKL” megjelöléssel
Előfizetési díj egy évre 10 200 Ft
Egy szám ára: 850 Ft. Külföldön terjeszti
a Batthyány Kultur-Press Kft.,
H-1014 Budapest, Szentháromság tér 6.
1251 Budapest, Postafiók 30.
Tel./fax: 36-1-201-8891, tel.: 36-1-212-5303

Hirdetések-Anzeigen-Advertisements:
SÜLI ERIKA

Magyar Kémikusok Egyesülete,
1015 Budapest, Hattyú u. 16.
Tel.: 36-1-201-6883, fax: 36-1-201-8056,
e-mail: mkl@mke.org.hu

Aktuális és archivált számaink honlapunkon
(mkl.mke.org.hu) olvashatók

Index: 25 541
HU ISSN 0025-0163 (nyomtatott)
HU ISSN 1588-1199 (online)
DOI: 10.24364/MKL.2022.02

A lapot az MTA MTMT indexeli, és a REAL,
továbbá az Országos Széchényi Könyvtár
(OSZK) Elektronikus Periodika Adatbázisa
és Archivuma (EPA) archiválja

Novemberi számunkban a természettudományos oktatás helyzetéről számoltunk be nem túl biztató képet mutatva be olvasóinknak. Most a pedagógusok körében is elrendelt kötelező oltásokkal szemben megmutatókozó jelentős ellenállás zavarja meg az amúgy sem megnyugtató helyzetet. Szeretném előre leszögezni, nem azokról szöveg, akik egészségi okokból, orvosi javallatra nem kívánják beoltatni magukat, hanem azokról, akik félelemből, tudatlanságból, félrevezetettségtől elbizonytalanodva, vagy egyszerűen csak a különböző közösségi médiaforrások információbuborékjaiba belegabalyodva nem óhajtanak tudomást venni a való világ tényeiről, és a fentiek révén kialakított hitvilágban élnek és azt fogadják el egyetlen létezőnek. Az ilyen bigott hívőket meggyőzni sem lehet, mert nem is hallgatnak meg más véleményt. A széles körben felvilágosítást végző szakértőket jó esetben negligálják, de gyakran minősíthetetlen hangnemből utasítják el, fenyegetik, és ahol csak tehetik, méltatlan helyzetbe hozzák őket a közvélemény előtt (itt általában írok a vakcinaellenesek táboráról). Tehetik ezt az állam és a közösségi média elnéző magatartása mellett, a véleménynyilvánítás szabadsága jegyében. A szakértők valós helyzetet bemutató munkáját az állami szervek ritkán vagy késve segítik a járványra vonatkozó részletes és naprakész adatok nyilvánosságra hozásával. Ezt a napi sajtó is gyakran kifogásolja. A kötelező oltást hazánkban eddig csak az egészségügyben és az oktatásügyben rendelte el a kormányzat, mert ezeken a területeken az oltással nem csupán a saját egészségüket, életüket védik meg, de kollegáikat, betegeiket, illetve diákjaikat és családtagjaikat is megvédi a fertőzés lehetőségétől.

Ilyen közegben kellene a tanároknak eligazodni, sőt nekik kellene tanítani a társadalom kevésbé tanult tagjait az oltás fontosságára. Továbbá megmagyarázni a türelmetleneknek, hogy nem lehet ilyen rövid idő alatt, sőt valószínűleg sohasem, globálisan, minden vírusvariánsra hatásos vakcinát kifejleszteni, aminek hiánya miatt a tudósokat többen tehetetlenséggel vádolják, a vakcinák hatástalanságát, az oltás értelmetlenségét, „kísérleti nyulakként” való kezelésünket hirdetik. Az oltás nem vállalása a tanároknál előbb fizetés nélküli szabadságra való küldéssel, majd elbocsátással jár. Az EMMI legfrissebb felmérése szerint a tanárok kb. egy százaléka indok nélkül nem vállalja az oltást, ami az elbírálásra váró kérelmekkel együtt közel kétezer tanárt jelent. Január 1-től ennyivel csökkenhetett a pedagógusok létszáma az iskolákban.

Még december közepén megdöbbenve hallgattam a pedagógusok valamelyik reformszerveződésének egy képviselőjét (konkrétumot direkt nem írok), aki az oltást nem vállaló tanárokat véleményük végső-kig való felvállalására buzdította. Azt vallotta, hogy ha összeomlik (különben is már összeomlóban van) az oktatásügy, akkor legalább majd lesz mit újjáépíteni. Nekik vannak elképzeléseik. Tudhatják az illető is: az oktatásügy nem fog egyik napról a másikra összeomlani, szép lassan romlik minőségileg (ennek vagyunk tanúi már évek óta). A maradék még több terhet magára vállalva viszi tovább a dolgokat, és a hanyatlás folytatódik. Mint az egészségügyben.

Szeretném optimistán befejezni ezt az eszmefuttatást. Szerencsére módomban van. December 1-én volt az MTA Székházában a Rátz Tanár Úr életműdíjas tanárok díjátadója. Azokat a tanárokat jutalmazták, akik életútjukkal példát mutattak a tanári hivatás minden területén – a tanítás, a nevelés, a tananyagfejlesztés, a tehetséggondozás terén. Jó volt részt venni az eseményen. Olvassák híradásunkat februári számunkban, és ajánlom a díjátadó megtekintését az MTA YouTube-csatornáján.

Kiss Tamás

Kiss Tamás
felelős szerkesztő

TARTALOM

NOBEL-DÍJ, 2021

Kupai József: Az aszimmetrikus organokatalízisért kapták
a 2021-es kémiai Nobel-díjat

34

Jánosi Imre Miklós: Fizikai Nobel-díjak, 2021

37

Kiss Tamás: A 2021. évi orvosi Nobel-díj

41

Barthó Loránd, Pintér Erika, Pethő Gábor, Helyes Zsuzsanna:
A Nobel-díjas kapszaicinkutatások magyar gyökerei és kapcsolatai

42

KITEKINTÉS

Inzelt György: Kiről nevezték el? Van 't Hoff törvényei. A Fick-törvények

44

Kutasi Csaba: 50 éve gyártják a kevlár szálanyagot

50

Braun Tibor: Művészi freskók a római Pompejben.

52

Kémiai nyomozás a Vezúv kitörése előtt és után

52

VEGYÉSZLELETEK

Lente Gábor rovata

56

MEGEMLÉKEZÉS

Gottsegen Ágnes, Kurtán Tibor: In memoriam Antus Sándor (1944–2021)

58

Wölfling János: Schneider Gyula (1931–2021)

59

Dormán György: Cseh Sándor (1967–2021)

60

Szántay Csaba: Ritz Ferenc (1949–2021)

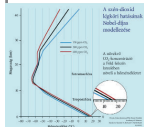
61

EGYESÜLETI ÉLET

61

A HÓNAP HÍREI

62

Címlapunkon:

A szén-dioxid
légtér hatástanak
Nobel-díjas
modellezése
(© Johan Jarnestad/
The Royal Swedish
Academy of
Sciences; Syukuro
Manabe és Richard
T. Wetherald
nyomán)